

Артър Конан Дойл

Случка в интерната

На нашата малка сцена на Бейкър стрийт се бяха разигравали доста драматични епизоди, ала не помня по-неочакван и по-поразителен от първото появяване на д-р Торникрофт Хъкстейбъл, магистър по хуманитарните науки, доктор по философия и т.н. Визитната му картичка, която изглеждаше твърде малка, за да носи тежестта на научните му титли, го изпревари с няколко секунди, а след нея влезе и самият доктор – толкова едър, внушителен и изпълнен с достойнство, че беше истинско олицетворение на хладнокръвие и твърдост. Но още щом вратата се затвори подире му, той се подпря, олюлявайки се, на масата, отдето се свлече на пода, и мощната му снага се просна в безсъзнание на мечата кожа пред камината.

Ние скочихме на крака и няколко секунди гледахме в мълчаливо изумление тази огромна отломка от корабокрушение, която показваше, че далеч някъде в океана на живота внезапно се е разразила гибелна буря. После Холмс бързо пхна под главата му възглавничка, а аз поднесох до устните му коняк. Пълното, бледо лице беше набраздено от тревожни бръчки, увисналите торбички под склопените очи имаха оловносив цвят, ъгълчетата на отворената уста висяха печално, двойната брадичка беше обрасла с четина. По замърсената яка и риза личеше, че иде отдалеч, а на изящната глава стърчеше невчесана коса. Пред нас лежеше човек, сполетян от някакво голямо нещастие.

– Какво му е, Уотсън? – запита Холмс.

– Пълно изтощение... може би просто от глад и умора – казах с пръст на едва доловимия пулс, по който животът течеше на тънка и слаба струйка.

– Билет за отиване и връщане от Мекълтън, Северна Англия – рече Холмс, вадейки го от джобчето за часовника. – Още няма дванайсет часа. Сигурно е станал много рано.

Набръчканите клепки затрепкаха и в нас се вторачиха безжизнени сиви очи. След миг човекът се изправи с мъка, с почервеноло от срам лице.

– Простете ми за тази слабост, мистър Холмс; от вълнението е. Благодаря ви. Ако е възможно да получа чаша мляко и една бисквита, бързо ще ми мине. Идвам лично, мистър Холмс, за да бъда сигурен, че ще дойдете с мен. Боях се, че с телеграма не ще мога да ви убедя в изключителната спешност на случая.

– Когато се оправите напълно...

– Вече съм добре. Просто не мога да проумея каква е тази слабост у мен. Моля ви, мистър Холмс, да дойдете с мен в Мекълтън още със

следващия влак.

Приятелят ми поклати глава.

– Моят колега д-р Уотсън може да ви потвърди, че сега сме много заети. Задържа ме случаят с Феръровите документи, пък и започва делото по убийството на Абъргавени. Само изключително важна работа е в състояние да ме накара в момента да напусна Лондон.

– Важна! – Посетителят ни вдигна ръце. – Нима не сте чули нищо за отвлечането на единствения син на херцог Холдърнес?

– Какво?! Бившият министър?

– Именно. Опитавме се да скрием от вестниците, но в снощния „Глоуб“ вече се загатва за това. Предполагам, че е стигнало и до вашите уши.

Холмс протегна дългата си, суха ръка и взе от справочната енциклопедия тома с буквата „Х“.

– „Холдърнес, шести херцог, кавалер на Ордена на жартиерата, член на Тайния съвет“... няма край! „Барон Бивърли, граф Карстън...“ – боже мой, какъв списък от титли! „Глава на съдебната и изпълнителната власт в графство Хелъмшир от 1900 г. Женен от 1888 г. за Едит, дъщеря на сър Чарлз Епълдор. Единствен Син и наследник – лорд Солтайр. Собственик на около двеста и петдесет хиляди акра земя. Мини в Ланкашир и Уелс. Адрес: Карлтън Хаус Теръс, Холдърнес хол, Хелъмшир; замък Карстън, Бенгър, Уелс. Лорд на адмиралтейството 1872 г., министър на...“ Да, да, този човек е без съмнение един от най-знатните поданици на короната!

– Най-знатният и може би най-богатият. Зная, мистър Холмс, че сте много вещ в професията си и с охота се залавяте за работа заради самата работа. Трябва да ви кажа обаче, че негова светлост вече е обещал да предаде чек за пет хиляди лири стерлинги на онзи, който му посочи къде е неговият син, и още хиляда на този, който назове похитителя или похитителите.

– Щедра награда – каза Холмс. – Уотсън, мисля, че можем да прескочим с д-р Хъкстейбъл до Северна Англия. А вие, д-р Хъкстейбъл, когато си изпиете млякото, бъдете тъй добър да ми разкажете какво е станало, кога е станало, как е станало и накрая какво общо има д-р Торникрофт Хъкстейбъл от интерната при Мекълтън с тази работа и защо идва цели три дни след събитието – това личи по състоянието на брадата ви – да моли за скромните ми услуги.

Посетителят ни бе изпил млякото и изял бисквитите. И когато се залови много живо и обстойно да обяснява положението, блясъкът на

очите му и руменината на бузите му се възвърнаха.

– Трябва да ви осведомя, господа, че интернатът е подготвително училище, на което съм основател и директор. „Мисли на Хъкстейбъл за Хораций“ може би ще ви напомнят кой съм. Интернатът е безспорно най-доброто и най-елитно подготвително училище в Англия. Лорд Левърстоук, граф Блекуотър, сър Кеткърт Соумз – всички тези хора са поверили синовете си на мен. Но мисля, че училището ми стигна върха на славата си преди три седмици, когато херцог Холдърнес прати своя секретар, мистър Джеймз Уайлдър, да ми съобщи, че желае да повери на мен десетгодишния лорд Солтайр, негов единствен син и наследник. Можех ли да предположа, че това ще бъде прелюдия към най-съкрушителното нещастие в живота ми.

Момчето пристигна на 1 май, понеже тогава започва летният срок. То е очарователен юноша, който скоро свикна с нашия ред. Трябва да ви кажа – смятам, че не проявявам недискретност, защото е глупаво да го крия, че в къщи не е бил много щастлив. Публична тайна е, че съпружеският живот на херцога не вървеше гладко и завърши с развод по взаимно съгласие, след който херцогинята се пресели да живее в Южна Франция. Това стана съвсем скоро, а се знае, че детето държи на майката. След заминаването ѝ от Холдърнес хол то се затъжи и по тази причина именно херцогът пожела да го изпрати в повереното ми учебно заведение. За две седмици момчето свикна при нас и явно беше много доволно.

Видели го за последен път вечерта на 13 май, тоест миналия понеделник вечерта. Стаята му беше на втория етаж и се влизаше в нея през друга, по-голяма стая, в която спяха две момчета. Те и двете не видели и не чули нищо, тъй че младият Солтайр сигурно не е минал оттам. Прозорецът му беше отворен, а от него към земята се спуща дебел бръшлян. Долу не открихме следи от стъпки, но няма съмнение, че само оттам може да се излезе.

Отсъствието му бе установено в седем часа сутринта във вторник. Леглото му беше разхвърляно, значи е спал. Преди да излезе, облякъл ученическата си униформа – черна итънска куртка и тъмносиви панталони. Нямахме следи да е влизал някой в стаята, а и да е имало викове или шум от борба, положително щяха да се чуят, защото Контър, по-голямото момче във вътрешната стая, спи много леко.

Когато изчезването на лорд Солтайр бе открито, аз веднага събрах целия интернат – ученици, учители и прислужници. Тогава разбрахме, че лорд Солтайр не е бил сам в бягството си. Хайдегер, учителят по

немски, отсъствуваше. Стаята му се намираше в другия край на втория етаж и като тази на лорд Солтайр гледаше към двора. Леглото му също беше неоправено, но явно е тръгнал ненапълно облечен, защото ризата и чорапите му се търкаляха на пода. Несъмнено е слязъл по бръшляна, понеже на поляната, където се е спуснал, видяхме следи от неговите стъпки. И велосипедът му, който държеше в един малък навес край поляната, също го нямаше.

Той работи при мен от две години, дойде с най-добри препоръки, но беше мълчалив, мрачен човек, и учителите, и учениците не го обичаха твърде. Не можа да се намери никаква следа от бегълците, тъй че и сега, четвъртък сутринта, не сме по-наясно, отколкото във вторник. Разбира се, веднага се свързахме с Холдърнес хол. Той отстои само на няколко мили от нас и предположихме, че поради някакъв внезапен пристъп на носталгия синът може да се е върнал при баща си, но и там нямаше вест от него. Херцогът е много разстроен, а колкото до мен, сами видяхте до какво нервно състояние ме доведе тревогата и чувството за отговорност. Мистър Холмс, ако някога напрягате всичките си сили и способности, умолявам ви да сторите това и сега, защото никога в живота ни няма да ви се падне случай, толкова достоен за вас.

Шерлок Холмс бе изслушал много внимателно разказа на злочестия училищен директор. Присвитите вежди и дълбоката бръчка между тях показваха, че не са нужни никакви увещания, за да се отдаде всецяло на тази работа, която, освен че засягаше важни интереси, но и несъмнено допадаше на любовта му към заплетеното и необикновеното. Той извади бележника си и надраска някои неща.

– Много сте сбъркали, като не сте дошли по-рано при мен – каза Холмс строго. – Така разследването ми ще бъде много сериозно затруднено. Немислимо е например този бръшлян и тази поляна да не подскажат нещо на един опитен наблюдател.

– Аз не съм виновен, мистър Холмс. Негова светлост искаше изрично да избегне всякакъв публичен скандал. Страхуваше се да не би семейната му трагедия да послужи за клюки. Той се отвращава дълбоко от такива неща.

– но не е ли предприето официално следствие?

– Да, сър, ала се оказа много разочаровашо. Отначало като че ли откриха някаква следа: узна се, че някакво момче и млад мъж били забелязани да потеглят от една близка гара с ранен влак. Снощи обаче ни съобщиха, че ги настигнали в Ливърпул и се разбрало, че нямат нищо общо с тази работа. Тогава именно, отчаян и разстроен, след безсънна

нощ, още с първия влак пристигнах право при вас.

– Предполагам, че след като е тръгнала по тази лъжлива следа, местната полиция е продължила следствието вече не така ревностно?

– Дори напълно го прекрати.

– Значи три дена са загубени. Пипано е много неумело.

– Съзнавам и го признавам.

– И все пак в последна сметка задачата е разрешима. С удоволствие ще се заловя с нея. Успяхте ли да установите някаква връзка между изчезналото момче и този учител по немски?

– Никаква.

– Преподавал ли е той на неговия клас?

– Не; доколкото зная, никога не са си разменяли дума.

– Много странно наистина. Имаше ли момчето велосипед?

– Не.

– Липсваше ли някакъв друг велосипед?

– Не.

– Уверен ли сте?

– Напълно.

– Хм, нима сериозно мислите, че този германец е избягал с велосипед посред нощ с момчето на ръце?

– Не, разбира се.

– Как си го обяснявате тогава?

– Велосипедът може да е бил за заблуда. Навярно са го скрили някъде и са продължили пеш.

– Изглежда, така е; само че не ви ли се струва този начин за заблуда много плитък? Имаше ли други велосипеди под навеса?

– Още няколко.

– Не е ли по-разумно да скрие два велосипеда, щом иска да внуши, че са заминали с тях?

– Май вие сте прав.

– Разбира се, че съм прав. Теорията за заблудата отпада. Но случаят с велосипеда е удобна отправна точка за разследване. В края на краищата не е лесно да се скрие или унищожи велосипед. Още един въпрос. Идвал ли е някой при момчето в деня на изчезването му?

– Не.

– Получи ли то някакви писма?

– Да, едно писмо.

– От кого?

– От баща му.

- Отваряте ли кореспонденцията на учениците си?
- Не.
- Отде знаете тогава, че е било от баща му?
- На плика имаше герб и беше адресирано с особения ъгловат почерк на херцога. Освен това и херцогът си спомня, че му е писал.
- Кога преди това неговият син е получавал писмо?
- От няколко дни не беше получавал.
- А от Франция?
- Не, никога.
- Предполагам, разбирате какво имам пред вид с въпросите си. Или момчето е било откъснато насила, или е тръгнало доброволно. Във втория случай е бил необходим някакъв подтик, отвън, та толкова малко дете да стори такова нещо. Щом никой не го е посещавал, подтиктият трябва да е дошъл с писма. Затова искам да разбера с кого е кореспондирано.
- Боя се, че тук не мога да ви бъда особено полезен. Доколкото ми е известно, кореспондираше единствено с баща си.
- И той му писал точно в деня на изчезването. Достатъчно дружелюбни ли бяха отношенията между баща и син?
- Негова светлост към никого не е особено дружелюбен. Той е всецяло погълнат от важни държавни въпроси и е почти недостъпен за обичайни човешки чувства. Но винаги е бил по своему внимателен към момчето.
- Обаче симпатиите на момчето бяха на страната на майката?
- Да.
- Казваше ли това?
- Не.
- Тогава херцогът?
- Пази боже, не!
- А отде знаете тогава?
- Имах поверителен разговор с мистър Джеймс Уайлдър, секретаря на негова светлост. Той именно ме осведоми за чувствата на лорд Солтайр.
- Разбирам. Впрочем последното писмо на херцога... сигурно сте го намерили в стаята на момчето след бягството му?
- Не; беше го взело със себе си. Мистър Холмс, струва ми се, че е време да тръгваме за Юстън.
- Ей сега ще поръчам файтон. След четвърт час ще бъдем на ваше разположение. Ако възнамерявате да телеграфирате до къщи, мистър

Хъкстейбъл, добре ще бъде да накарате тамошните хора да помислят, че следствието все още се води в Ливърпул или дявол знае къде е завела лъжливата следа вашите полицаи. В това време аз ще мога да работя спокойно пред самите ви врати; може би следата е още прясна, та двама стари копои като нас с Уотсън ще могат да я надушат.

Същата вечер дишахме студения, освежителен въздух на високата равнина Пийк в графство Дарби, където се намираше прочутото училище на д-р Хъкстейбъл. Беше вече тъмно, когато се приближихме до него. На масата в предверието лежеше визитна картичка и училищният прислужник прошушна нещо на своя началник, който тутакси се обърна към нас с развълнувано лице.

– Херцогът е тук – каза той. – Херцогът и мистър Уайлдър са в кабинета ми. Елате, господа, да ви представя.

Аз, разбира се, познавах именития държавник по снимките му, но той се оказа не такъв, какъвто го изобразяваха. Беше висок, с величествена осанка, изискано облечен, с продълговато, мършаво лице и дълъг, причудливо извит нос. Лицето му беше смъртно бледо и тази бледост се подсилваше още повече от дългата, оредяваща яркочрижава брада, която падаше върху бялата му жилетка, а през нея проблясваше верижката на джобния часовник. Такава беше достопочтената особа, която ни гледаше студено от килима, застлан пред камината в кабинета на д-р Хъкстейбъл. До тази особа стоеше много млад човек, както се сетих, частният секретар Уайлдър – дребен, нервен и жив, с умни светлосини очи и подвижно лице. Той именно подхвана веднага разговора, и то с рязък и решителен тон:

– Идвах тази сутрин, д-р Хъкстейбъл, но закъснях и не можах да попреча на заминаването ви за Лондон. Научих, че целта ви е била да поканите мистър Шерлок Холмс да се занимае с разследването на този случай. Мистър Хъкстейбъл, негова светлост е учуден, че сте предприели такава стъпка, без да се посъветвате с него.

– Когато разбрах, че полицията не е успяла...

– Негова светлост съвсем не е убеден, че полицията не е успяла.

– Но нали, мистър Уайлдър...

– Вие, д-р Хъкстейбъл, много добре знаете, че негова светлост иска на всяка цена да избегне всякакъв публичен скандал. Той предпочита колкото се може по-малко хора да узнаят за случая.

– Това може лесно да се оправи – отговори уплашеният доктор. – Мистър Шерлок Холмс би могъл да се върне в Лондон със сутрешния влак.

– Едва ли, докторе, едва ли – проговори Холмс с най-ласкав глас. – Този северен въздух е толкова ободрителен и приятен, че смятам да прекарам няколко дни в тази равнина и да се забавлявам както мога. Разбира се, вие ще решите къде да се подслоня – под вашия покрив или в селската странноприемница.

Виждах, че нещастният доктор е крайно объркан, но го избави плътният, звучен глас на рижебрадия херцог, който проехтя като гонг, канещ на трапеза.

– Съгласен съм с мистър Уайлдър, че вие, доктор Хъкстейбъл, трябваше да се посъветвате с мен. Но тъй като вече сте се доверили на мистър Холмс, разбира се, ще бъде глупаво да не се възползуваме от неговите услуги. Няма да ходите в странноприемницата, мистър Холмс, а ще ми направите удоволствието да гостувате в Холдърнес хол.

– Благодаря на ваша светлост. Но мисля, че в интерес на моето разследване ще бъде по-благоразумно да остана на местопроизшествието.

– Както обичате, мистър Холмс. Разбира се, ако ви потрѣбват някакви сведения, мистър Уайлдър и аз сме на ваше разположение.

– Вероятно ще се наложи да ви потърся в Холдърнес хол – каза Холмс. – А сега, сър, само ще ви попитам как си обяснявате тайнствено-то изчезване на вашия син.

– Никак, сър.

– Ще ме извините, че засягам болезнен за вас въпрос, но не може другояче. Мислите ли, че херцогинята има някакъв пръст в тази работа?

Високопоставеният министър явно се поколеба.

– Не мисля – отговори той най-после.

– Тогава най-вероятното обяснение е, че детето е било отвлечено с цел да се поиска откуп. Не ви ли е отпразвяно такова искане?

– Не, сър.

– Още един въпрос, ваша светлост. Научих, че сте писали на сина си в деня на нещастieto.

– Не, писах му предишния ден.

– Точно така. Ала го е получил на другия ден?

– Да.

– Имаше ли в писмото ви нещо, което би го разстроило или подтикнало към такава стъпка?

– Не, сър, абсолютно нищо.

– Сам ли подадохте това писмо?

Отговорът на благородника бе изпреварен от неговия секретар, който се намеси малко раздразнено.

– Негова светлост има навика да подава сам писмата си – каза той.
– Това писмо беше сложено заедно с други на писалището в кабинета и аз лично ги поставих в чантата за кореспонденция.

– Сигурен ли сте, че то беше между тях?

– Да; видях го.

– Колко писма написа ваша светлост тоя ден?

– Двайсет или трийсет. Аз водя широка кореспонденция. Но има ли това нещо общо с въпроса?

– Не съвсем – отговори Холмс.

– Аз лично – продължи херцогът – посъветвах полицията да насочи вниманието си към Южна Франция. Както вече казах, не вярвам херцогинята да е подтикнала сина ми към такава чудовищна постъпка, но при неговото своенравие възможно е да е избягал при нея, подпомогнат и насъскван от този немец. А сега, доктор Хъкстейбъл, ще трябва да се връщаме в Холдърнес хол.

Чувствавах, че Холмс иска да зададе още въпроси, но последните резки думи на благородника даваха да се разбере, че разговорът е приключен. Изглежда, че това обсъждане на интимните му семейни работи с външен човек не допадаше на неговия строг аристократизъм и той се страхуваше да не би всеки нов въпрос да хвърля все по безмилостна светлина в дискретно затъмнените кътчета на частния му живот.

Когато благородникът и неговият секретар си отидоха, моят приятел с присъщата си енергичност веднага пристъпи към разследване.

Огледа внимателно стаята на момчето, но не откри нищо, само можа да се убеди окончателно, че то е могло да избяга единствено през прозореца. Стаята и вещите на учителя по немски също не разкриха нищо ново. Бръшлянът под прозореца не бе издържал на неговата тежест и при светлината на фенерче видяхме следа от тока му на поляната, където е скочил. Тази вдлъбнатина в ниската зелена трева беше единствено вещество доказателство за това необяснимо нощно бягство.

Шерлок Холмс излезе сам и се върна чак след единайсет. Той си бе набавил голяма военно-топографска карта на околността, която внесе в стаята ми, разстла я на леглото и като нагласи лампата в средата, запуши и се надвеси над нея, сочейки от време на време с димящия кехлибарен мундшук на лулата си интересуващите го места.

– Тая работа започва да ме увлича, Уотсън – каза той. – Несъмнено в нея има някои любопитни факти. Искам още от началото да ви обърна внимание на някои географски подробности, които може да се окажат много важни за нашето разследване. Погледнете тази карта. Този тъмен

правоъгълник е интернатът. Ще го забода с карфица. А тази линия е шосето. Както виждате, то минава край училището от изток на запад; забележете също, че на разстояние една миля нито от едната, нито от другата страна няма отклонение. Ако двамата са избягали по някакъв път, той е именно това шосе.

– Правилно.

– По някаква странна щастлива случайност можем да известна степен да проследим какво е станало по този път въпросната нощ. На това място, където сега е лулата ми, от дванайсет до шест е имало местен полицаи на пост. Както виждате, тази е първата пресечка от източната страна. Човекът там заявява, че нито за момент не се е отлъчвал от поста си, и е сигурен, че ни момче, ни мъж не биха могли да минат оттам, без да ги забележи. Тая вечер говорих с този полицаи и той ми се видя човек, комуто може напълно да се вярва. Така че можем да опишем този край на шосето. Сега да видим другия. Там има странноприемница – „Червеният бик“, чиято съдържателка е болна. Тя повикала лекар от Мекълтън, но той дошъл едва на сутринта, понеже бил зает при друг болен. Хората в странноприемницата стояли будни цяла нощ да го чакат и вероятно един или друг непрекъснато е държал под око шосето. Заявяват, че никой не е минавал. Ако се вярва на думите им, значи можем спокойно да опишем и западната страна на шосето и да твърдим с положителност, че бегълците изобщо не са използвани този път.

– А велосипедът? – възразих аз.

– Правилно. След малко ще стигнем и до велосипеда. Но да продължим разсъжденията си: ако двамата не са минали по шосето, тогава трябва да са прекосили местността северно или южно от училището. В това няма съмнение. Да съпоставим тези две посоки. Южно от училището, както виждате, има обширно пространство обработваема земя на малки парцели, всеки отделен с каменна ограда. Оттам според мен велосипед не може да мине. Тъй че трябва да изключим и това предположение. Сега да видим местността на север. Там има горичка, отбелязана като Дивия гъстак, а от другата ѝ страна на десет мили се простира голяма блатиста равнина, която постепенно става все по-вълниста и хълмиста. Тук, от едната страна на този пущинак, се намира Холдърнес хол, до който по шосето е десет мили, а през тресавището – само шест. Равнината е необикновено пуста. Неколцина фермери имат тук малки стопанства, в които отглеждат овце и говеда. Освен тях, дъждосвирецът и калугерицата са единствените обитатели на тази местност чак до Чесърфилдското шосе. На него, както виждате, има църква, няколко къщи

и една странноприемница. Зад шосето хълмовете стават стръмни. Несъмнено тук, на север, трябва да насочим диренията си.

– Ами велосипедът? – настоявах аз.

– Добре де, добре! – тросна се Холмс нетърпеливо. – На добрия велосипедист шосе не му трябва. Равнината е пресечена от пътеки, а тогава е имало пълнолуние. Охо! Какво е това?

На вратата се почука тревожно и след миг в стаята влезе д-р Хъкстейбъл. В ръката си държеше синьо спортно кепе с бяла нашивка около козирката.

– Най-после имаме улика! – извика той. – Слава богу, най-сетне сме по следите на милото момче! Това е неговото кепе.

– Къде го намерихте?

– Във фургона на циганите, които бивакуваха на равнината. Те си заминаха във вторник. Днес полицията ги издирила и обискирала каруцата им. И открила това.

– Как го обясняват?

– Извъртали и лъжели... разправяли, че го намерили в равнината във вторник сутринта. Тези негодници сигурно знаят къде е момчето! Добре, че всички са вече под ключ. Страхът от закона или кесията на херцога положително ще ги накарат да изплюят камъчето.

– Досега всичко върви добре – каза Холмс, когато най-после докторът излезе от стаята. – Във всеки случай потвърждава предположението, че именно откъм равнината трябва да очакваме резултати. Тукашната полиция всъщност не е направила нищо, ако не се смята арестуването на тези цигани. Гледайте тук, Уотсън! През равнината минава поток. Вижте го тук на картата. На места той се разширява и заблатява, особено между Холдърнес хол и училището. В това сухо време няма смисъл да търсим следи на друго място, а тук несъмнено са останали някакви дири. Утре сутринта ще дойда да ви взема рано и двамата ще се опитаме да хвърлим светлина върху тази загадка.

Събудих се тъкмо когато се пукваше зората и видях до леглото си дългата, мършава фигура на Холмс. Той беше напълно облечен и личеше, че вече е излизал.

– Огледах поляната и навеса за велосипеди – каза той. – Поразходих се и в Дивия гъстак. Хайде, Уотсън, какаото е готово в съседната стая. Ще ви помоля да побързате, защото днес имаме много работа.

Очите му блестяха, а бузите му руменеяха от въодушевление, като у ревностен труженик, който вижда, че го чака работа. Това беше друг Холмс – деен, енергичен, съвсем различен от вглъбения в себе си блед

мечтател от Бейкър стрийт. И като гледах тази гъвкава, кипяща от нервна енергия фигура, чувствувах, че наистина ни предстои напрегнат ден.

Но той започна с най-горчиво разочарование. Изпълнени със светли надежди, поехме по кафеникавата торфена равнина, пресечена от безброй овчи пътечки, докато стигнахме широката светлозелена блатиста ивица, която ни делеше от Холдърнес хол. Ако момчето се е върнало в къщи, то трябва непременно да е минало оттук и при това не може да не е оставило следи. Но не се виждаше никаква диря нито от него, нито от немца. С мрачно лице приятелят ми вървеше по края на тресавището и жадно се вглеждаше във всяко кално петънце по мъхестата му повърхност. Следи от овце имаше много, а на едно място, няколко мили по-натък, крави бяха оставили отпечатащи от копитата си. Но нищо повече.

– Първата пречка – каза Холмс, оглеждайки навъсено вълнистата равнина пред нас. – Оттатък има друго блато, а помежду – тесен проход. Охо, охо, охо! Какво е това там?

Бяхме стигнали черната лента на една пътечка. Точно по средата ѝ на влажната земя личаха ясни отпечатащи от велосипедни гуми.

– Ура! – провикнах се аз. – Ето го!

Но Холмс клатеше глава, а лицето му изразяваше по-скоро учудване и очакване, отколкото радост.

– Вярно, велосипед, но не същият – каза той. – Аз познавам четиридесет и два различни отпечатаща от велосипедни гуми. Тези, както виждате, са от марката „Дънлоп“, и то с лепенка отвън. Гумите на Хайдегер са били от марката „Палмър“, които оставят надлъжни ивици. Значи Ейвлинг, учителят по математика, е прав. Това не са следи от велосипеда на Хайдегер.

– Тогава на момчето?

– Може би, ако успеем да докажем, че е имало велосипед. Но нямаме никакво доказателство в този смисъл. Тези следи, както виждате, са направени от велосипедист, който е идвал откъм училището.

– Или е отивал натам?

– Не, не, драги ми Уотсън. По-дълбокият отпечатък е, разбира се от задното колело, върху което пада тежестта. Както виждате, на няколко места то е минало върху по-плитката следа от предното и я е заличило. Няма съмнение, че идва от училището. Може да има, а може и да няма никаква връзка с нашето разследване, но така или иначе ще го проследим в обратна посока, преди да продължим понататък.

Така и сторихме и след няколкостотин ярда¹, когато се измъкнахме от заблатената част на равнината, следите се загубиха. Но

продължавайки обратно по пътеката, стигнахме друго място, през което струеше поток. Тук отново имаше следи от велосипед, макар и почти затъпкани от копитата на кравите. След това дирята пак изчезна, а пътеката навлизаше в Дивия гъстак – горичката зад училището. Велосипедът несъмнено тзе излязъл от тази горичка. Холмс седна на един голям камък и подпря брадата си с ръка. Докато стоеше така неподвижен, изпуших цели две цигари.

– Хм, хм – промърмори той най-после. – Разбира се, съобразителен човек би сменил гумите на велосипеда си, за да остави неузнаваеми следи. Но бих се гордял да имам работа с престъпник, способен на такова хрумване. Да оставим този въпрос нерешен и да се върнем в блатото, защото имаме още много да изследваме там.

Продължихме системния оглед по края на мочурливата част от равнината и скоро настойчивостта ни бе щедро възнаградена.

Долната част на мочура беше пресечена от кална пътечка. Холмс извика радостно, когато я приближи. Точно през средата ѝ се точеха тънки като телеграфни жици отпечатъци. Те бяха от гуми „Палмър“.

– Не ще и дума, това е хер Хайдегер! – възкликна Холмс ликуващо. – Разсъжденията ми изглежда са били правилни, Уотсън.

– Поздравявам ви.

– Но ни предстои още много. Моля не газете по пътеката. А сега да проследим дирята. Опасявам се, че тя няма да ни заведе далеч.

По-нататък обаче видяхме, че тази част от равнината е пресечена от мочурливи пътеки и макар че често губехме следата, винаги успяхме да я налучкаме отново.

– Забелязвате ли – рече Холмс, – че тук велосипедистът вероятно е увеличил скоростта? В това няма никакво съмнение. Погледнете този отпечатък, на който се виждат ясно и предната, и задната гума. И двете следи са еднакво дълбоки. Това може да значи само едно: че велосипедистът е прехвърлил тежестта си върху кормилото, като човек, който спринтира. О, господи, тук е паднал.

На пътеката имаше широко, неправилно петно, дълго няколко ярда. По-нататък личаха стъпки и гумата се появяваше отново.

– Плъзнал се е настрана – предположих аз.

Холмс вдигна прекършена клонка от цъфнал прещип. С ужас забелязах, че жълтите цветчета бяха целите опръскани с червено. На пътеката и между пирена също имаше тъмни петна от съсирена кръв.

1. Ярд – английска мярка за дължина – 0.914 м. – Б. пр.

– Лошо! – промърмори Холмс. – Лошо! Дръпнете се, Уотсън! Внимавайте да не стъпите където не трябва! Какво ми говори това? Той е паднал ранен, изправил се е, качил се отново на велосипеда и продължил. Но други следи няма. От тая страна на пътеката е минал добитък. Да не би да го е промушил бик? Не, невъзможно! Ала не виждам нищи други следи. Да караме нататък, Уотсън. Щом имаме кървави петна и дири от велосипед, по които да се водим, сега вече не може да ни се изплъзне.

Търсенето не продължи дълго. Отпечатаците от гуми почнаха да криволичат причудливо по мократа, лъскава пътека. Изведнъж, когато погледнах напред, сред гъстите преципови храсти очите ми доловиха метален блясък. Оттам измъкнахме велосипед. Гуми „Палмър“, единият педал – изкривен, цялата предница – страшно – омацана с кръв. От едната страна на храстите стърчеше обувка. Когато заобиколихме, видяхме проснат нещастния велосипедист – висок, брадат мъж с очила, едното стъкло – на които бе счупено. Причината за смъртта беше страхотен удар по главата, който разбил черепа му. Щом е могъл да върви след такова раняване, значи е бил изключително жизнен и твърд. Носеше обувки, но без чорапи, а под разкопчаното сако се виждаше пижама. Нямах съмнение, това беше учителят по немски.

Холмс обърна почтително тялото и го огледа много внимателно. После седна и известно време потъна в размисъл; по набръчканото му чело виждах, че тази зловеща находка според него не бе тласнала твърде напред нашето разследване.

– Трудно ми е да реша какво да правим, Уотсън – проговори той най-после. – Лично аз съм склонен да продължим разследването, защото вече сме загубили толкова много време, че не можем да си позволим да пропилеем нито час повече. От друга страна, трябва да уведоим полицията за тази находка и да се погрижим за трупа на този нещастник.

– Бих могъл да занеса бележка.

– Но аз имам нужда от присъствието и помощта ви. Почакайте малко! Ей там някой реже торф. Повикайте го тук, той ще доведе полицията.

Доведох селянина, и Холмс прати по уплашения човечец бележка за д-р Хъкстейбъл.

– И тъй, Уотсън – продължи Холмс, – тази сутрин намерихме две следи. Едната е на велосипеда с гуми „Палмър“ и виждаме докъде ни докара тя. Другата е на велосипеда с лепена гума „Дънлоп“. Преди да се заловим с втората, нека се опитаме да направим разбор какво знаем, тъй

че по възможност да отделим същественото от случайното. Най-напред искам да ви изтъкна, че момчето положително е избягало доброволно. То се е спуснало от прозореца на стаята си и побягнало или само, или с някой друг. В това няма съмнение.

Кимнах в знак на съгласие.

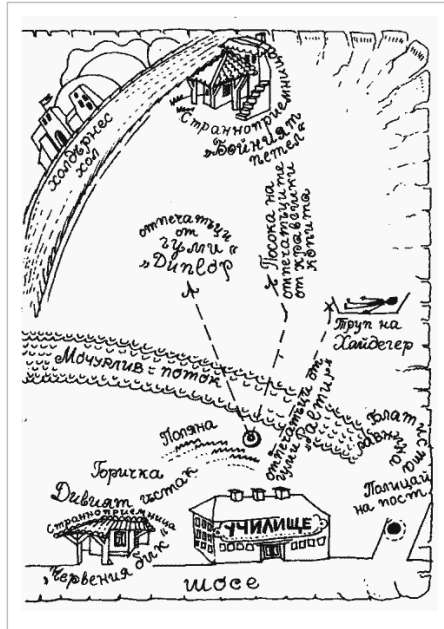
– А сега да видим този нещастен учител по немски. Момчето е било напълно облечено, когато тръгвало. Значи бягството му е било предвидено. Но германецът излязъл без чорапи. Сигурно е бързал, понеже не бил предварително подготвен.

– Несъмнено.

– Но защо е тръгнал? Защото е забелязал от прозореца на спалнята си бягството на момчето. Искал да го настигне и да го върне. Грабнал своя велосипед, подгонил хлапака и при преследването намерил смъртта си.

– Така изглежда.

– А сега опирам до най-важната част от моята теза. Човек, който преследва малко момче, естествено ще се завтече подире му. Защото знае, че неминуемо ще го настигне. Но немецът постъпва другояче: грабва велосипеда си. Казаха ми, че бил отличен велосипедист. И се решил на това, понеже видял, че момчето също има бързо средство за бягство.

– Тоест другия велосипед.

– Да си представим какво е станало по-нататък. Немецът намира смъртта си на пет мили от училището – забележете, не от куршум, който и дете би могло да изстреля, а от жесток удар на силна ръка. Следователно момчето е имало спътник при бягството си. И са бягали бързо, защото опитен велосипедист можал да ги настигне едва след пет мили. Оглеждаме земята около мястото на трагедията. И какво намираме? Следи от крави и нищо повече. Претърсвам широк периметър и на петдесет крачки наоколо не намирам никаква пъточка. Друг велосипедист не може да има нищо общо със самото убийство. А и липсваха следи от човешки стъпки.

– Холмс – извиках, – това е невъзможно!

– Браво! – похвали ме той. – Съвсем правилна забележка. Ако се съди по обяснението ми, невъзможно е, значи трябва да съм сбъркал някъде. Ала сам видяхте всичко. Къде греша според вас?

– Дали не си е пукнал черепа при падане?

– Сред блато ли, Уотсън?

– Не зная вече какво да мисля.

– Хайде, хайде, и по-заплетени загадки сме решавали. Поне имаме достатъчно материал, само трябва да умеем да го използваме. Елате. След като изчерпахме въпроса с Палмъровите гуми, да видим какво ще ни кажат Дънлоповите с лепенката.

Тръгнахме по следата и известно време вървахме по нея, но скоро мочурливата равнина премина в продълговат, обрасъл с пирен хълм, а потокът остана зад нас. Не можехме да разчитаме вече на велосипедни следи. От мястото, където видяхме за последен път дирята на гума „Дънлоп“, тя можеше да води или към Холдърнес хол, чиито величествени кули се възправяха на няколко мили отляво, или към едно прихлупено, невзрачно селце точно пред нас, край което според картата минаваше Честърфилдското шосе.

Когато се приближихме до неприветливата и мръсна странноприемница с изображение на петел-борец пред входа, Холмс изведнъж изпъшка исе улови за рамото ми, за да не падне. Беше си изкълчил глезена, а в такива случаи човек е безпомощен. Едва успя да стигне куцешком вратата, където един тантурест, мургав човек в напреднала възраст пушеше черна глинена лула.

– Как сте, мистър Рубин Хейз? – заговори го Холмс.

– А вие кой сте и отде знаете точното ми име? – отвърна селянинът с подозрителен блясък в хитрите очи.

– Нали е написано на фирмата над главата ви. А стопанин лесно се познава. Нямате ли случайно някоя карета в оборите си?

– Не, нямам.

– Не мога да стъпвам с единия крак.

– Е, не стъпвайте.

– Ама не мога да вървя.

– Е, тогава подскачайте на един крак.

Държането на мистър Рубин Хейз никак не беше любезно, ала Холмс го търпеше с възхитително добродушие.

– Вижте какво, уважаеми – каза той. – Зле съм изпатил, а искам на всяка цена да продължа, все едно по какъв начин.

– И на мен ми е все едно – промърмори намръщеният ханджия.

– Работата ми е много важна. Давам една златна лира, ако ми услугите с велосипед.

Ханджията наостри уши.

– Къде искате да отидете?

– В Холдърнес хол.

– Да не би да сте приятели на херцога? – любопитствува

ханджията, като оглеждаше насмешливо окаляното ни облекло.

Холмс се засмя добродушно.

– Така или иначе той ще ни посрещне с радост.

– Защо?

– Защото носим вест за изчезналия му син. Ханджията видимо се сепна.

– Какво, да не сте му хванали дирята?

– Има сведения, че е в Ливърпул. Всеки момент очакват да го намерят.

По грубото, брадясало лице пак премина бързо нещо като сянка. Ханджията изведнъж стана любезен.

– Аз повече от всеки друг имам причина да мразя херцога – каза той, – защото едно време му бях главен кочияш, а се отнесе безчовечно с мен. Повярва на лъжите на един житар и ме уволни най-позорно. Но се радвам, че са издирили младия лорд в Ливърпул, и ще ви помогна да занесете тази вест в Холдърнес хол.

– Благодаря ви – рече Холмс. – Но по-напред да хапнем. А след това можете да докарате велосипеда.

– Аз нямам велосипед. Холмс показва една златна лира.

– Нали ви казвам, човече, нямам. Ще ви дам два коня да стигнете до Холдърнес хол.

– Добре, добре – каза Холмс, – ще говорим пак, след като ни нахраните.

Когато останахме сами в настаната с каменни плочи кухня, изкълченият глезен удивително бързо се оправи. Вече се свечеряваше, но тъй като не бяхме хапвали нищо от сутринта, задържахме се доста време на трапезата. Погълнатият в мислите си Холмс веднъж-дваж се приближи до прозореца и надзърна любопитно навън. През стъклото се виждаше мръсният двор. В дъното му имаше ковачница, където работеше един оцапан със сажди хлапак. От другата страна беше конюшната. След една от тези разходки Холмс седна отново, но изведнъж скочи от стола си с гръмко възклицание.

– Бога ми, Уотсън, мисля, че открих! – извика той. – Да, да, не може да бъде другояче. Уотсън, спомняте ли си днешните следи от крави?

– Да, от няколко.

– Къде?

– Ами навсякъде. И в блатото, и по пътеката, и около мястото, дето клетият Хайдегер е намерил смъртта си.

– Точно така. А кажете ми сега, Уотсън, колко крави видяхте в

равнината?

– Доколкото си спомням, нито една.

– Странно, Уотсън: навред по пътя си виждаме следи, а нито една крава в цялата равнина. Много странно, нали, Уотсън?

– Да, странно.

– А сега, Уотсън, понапънете се, върнете се мислено назад! Представяте ли си тези следи по пътеката?

– Да, представям си.

– Спомняте ли си? Понякога дирите бяха такива, Уотсън – той нареди няколко хлебни трошици по следния начин: – : : : : – а друг път такива: – : ° : ° : ° : и от време на време така: ° : ° : ° – Спомняте ли си?

– Не, не си спомням.

– А аз си спомням и мога да се закълна дори. Ала в удобно време ще се върнем там и ще проверим. Сляп ли бях, та не си направих извод!

– А какъв е вашият извод?

– Един-единствен: чудна е тая крава, дето може да се движи и бавно, и в лек галоп, и в бесен карьер. Ей богу, Уотсън, такава хитрост не е за главата на селски ханджия! Пътят ни е чист, ако не се смята оня хлапак в ковачницата. Хайде да се измъкнем и да видим каквото е възможно.

В порутената конюшня имаше два несресани, непочистени коня. Холмс вдигна задния крак на единия от тях и се разсмя с все гърло.

– Стари подкови, а отскоро сложени... стари подкови, а нови гвоздеи. Този случай заслужава да бъде причислен към класическите. Да се отбием в ковачницата.

Хлапакът продължаваше работата си, без да ни поглежда. Забелязах, че очите на Холмс шареха насам-натам сред железните отпадъци и треските, пръснати по пода. Но изведнъж чухме отзад стъпки и се показа ханджията, гъстите му вежди бяха склучени над свирепите очи, мургавото лице – изкривено от злоба.

Той държеше в ръка къса тояга с метална глава и пристъпяше към нас с такъв заплашителен вид, че страшно се зарадвах, когато напипах револвера в джоба си.

– Мръсни шпиони! – крясна той. – Какво търсите тук?

– О, мистър Рубин Хейз – отвърна Холмс невъзмутимо, – май ви е страх да не би да намерим нещо.

С голямо усилие човекът се овладя и суровата му уста се отпусна във фалшива усмивка, по-страшна от присвитите вежди.

– Заповядайте, каквото намерите в ковачницата ми, вземете го –

каза той. – Но вижте какво, сър, аз не обичам чужди хора да ми бърнат където им скимне без мое разрешение, затуй колкото по-скоро си уредите сметката и се изметете оттук, толкова по-добре.

– Добре, добре, мистър Хейз... ние съвсем нямахме лоши намерения – отвърна Холмс. – Просто разглеждахме конете ви. Но в края на краищата мога да стигна и пеш. Предполагам, че не е далеч.

– До вратите на Холдърнес хол има не повече от две мили. Ето пътя, отляво. – Той ни проследи с мрачен поглед, докато напуснахме заведението му.

Не вървахме дълго по пътя, защото щом първият завои ни скри от очите на ханджията, Холмс се спря.

– „Напечено“ беше, както казват децата, в тази странноприемница – проговори той. – И колкото повече се отдалечавам от нея, все по-хладно ми става. Не, не, не бива толкова рано да си вървя оттук.

– Убеден съм – подхвърлих аз, – че този Рубен Хейз знае всичко. Личи, че е голям негодник.

– Аха, такова впечатление ли ви направи? Конете, ковачницата... Да, интересно кътче е този „Боен петел“. Не е зле да му хвърлим тайно още един поглед.

Зад нас се простираше дълъг, полегат склон, осеян със сивкави камъни от варовик. Когато свърнахме от пътя и заизкачвахме нанаягорнището, погледнах по посока на Холдърнес хол и видях приближаващ се бързо велосипедист.

– Залягайте, Уотсън! – извика Холмс и сложи тежката си ръка на рамото ми.

Едва успяхме да се скрием и човекът префуча край нас по пътя. Сред облака прах ми се мярна бледо, развълнувано лице – лице, всяка чертица на което изразяваше ужас, със зинала уста, с безумно вторачен напред поглед. Това беше някаква странна карикатура на елегантния Джеймс Уайлдър, с когото се бяхме срещнали снощи.

– Секретарят на херцога! – възкликна Холмс. – Елате, Уотсън, да видим какво ще направи.

Скачайки от камък на камък, след няколко секунди стигнахме мястото, откъдето главният вход на странноприемницата се откриваше добре. Велосипедът на Уайлдър беше подпрян на стената до входа. Никой не се движеше из къщата, никакви лица не се виждаха през прозорците. Слънцето потъна зад високите кули на Холдърнес хол и бавно се спусна здрач. Изведнъж в полумрака в конюшната на странноприемницата се запалиха странични фенери на двуколка и скоро чухме тропот на

копита, колата изскочи на пътя и препусна с бясна бързина по посока на Честърфилд.

– Какво ще кажете за това, Уотсън? – прошепна Холмс.

– Прилича на бягство.

– Доколкото успях да видя, в двуколката имаше само един човек.

Ала положително не е мистър Джеймз Уайлдър, защото ето го на вратата.

От мрака се бе открил ярко осветен правоъгълник. В средата се чернееше силуетът на секретаря, който с протегната напред глава се взираше в тъмнината. Явно очакваше някого. Най-после по пътя се чува стъпки, за миг в светлото пространство се мярна втори силует, вратата се затвори и всичко потъна отново в непрогледен мрак. Пет минути по-късно в една стая на първия етаж се запали лампа.

– Интересна клиентела има този „Боен петел“ – каза Холмс.

– Кръчмата е от другата страна.

– Точно така. Тези са тъй да се каже, лични гости на домакина. Но какво търси мистър Джеймз Уайлдър в тази бърлога в такъв късен нощен час и с кого е дошъл да се среща тук? Елате, Уотсън, каквото ще да става, ще се опитаме да видим малко по-отблизо тая работа.

Спуснахме се крадешком на пътя и се залромъквахме към вратата на хана. Велосипедът още стоеше подпрян на стената. Холмс драсна клечка, приближи я до задното колело и когато светлината падна върху гума „Дънлоп“ с кръпка, чух го как изхихика. Над нас беше осветеният прозорец.

– Трябва да надникна там, Уотсън. Ако се наведете и се облегнете на стената, мисля, че ще успея.

След миг краката му бяха на раменете ми. Но едва се качи и веднага скочи обратно.

– Да вървим, приятелю – каза той, – стига толкова за днес. Мисля, че научихме всичко, каквото можахме. До училището има доста път, тъй че колкото по-скоро тръгнем, толкова по-добре.

Докато се мъкнехме изморени по равнината, той почти не пророни дума, а когато стигнахме училището, не влезе там, а свърна към Мекълтънската поща, отдето подаде няколко телеграми. Късно същата нощ го чух да утешава д-р Хъкстейбъл, потресен от трагичната смърт на своя учител, а после влезе в стаята ми бодър и енергичен както сутринта, когато започваше разследването.

– Всичко върви добре, приятелю – каза той. – Обещавам до утре вечер да разгадаем тази тайна.

В единайсет часа на другата сутрин крачехме с моя приятел по прочутата тисова алея на Холдърнес хол. Преведоха ни през разкошния портал от времето на кралица Елизабет I в кабинета на негова светлост. Там заварихме мистър Джеймс Уайлдър, съдържан и любезен, но в играещите му очи и по трепкащото от леки спазми лице още се долавяше снощният безумен ужас.

– Дошли сте да се видите с негова светлост? Съжалявам, но херцогът се чувствава зле. Много е разстроен от трагичната вест. Вчера следобед получихме телеграма от д-р Хъкстейбъл, който ни уведомяваше за находката ви.

– Искам непременно да се срещна с херцога, мистър Уайлдър.

– Но той е в покоите си.

– Тогава ще се наложи да вляза в покоите му.

– Мисля, че е на легло.

– Ще говоря с него там.

Студеното, неумолимо държане на Холмс убеди секретаря, че е безполезно да спори с него.

– Много добре, мистър Холмс; ще му доложя, че сте тук.

След като се бави половин час, най-после великият благородник се показа. Лицето му беше още по-бледо от преди, раменете му бяха отпуснати, сякаш за едно денонощие бе остарял. Поздрави ни с учтив поклон и когато седна, рижата му брада се разтла върху писалището.

– Какво има, мистър Холмс? – запита той.

Но очите на приятеля ми бяха впити в секретаря, който стоеше прав до креслото на своя господар.

– Ваша светлост, мисля, че ще мога да говоря по-свободно в отсъствието на мистър Уайлдър.

Секретарят леко пребледня и хвърли на Холмс злобен поглед.

– Щом ваша светлост желае...

– Да, да; най-добре да излезете... И тъй, мистър Холмс, какво имате да ми казвате?

Моят приятел изчака да се затвори вратата зад оттеглилия се секретар.

– Ваша светлост – заговори той, – моят колега д-р Уотсън и аз имаме уверението на д-р Хъкстейбъл, че за случая е предложена награда. Бих искал да потвърдите това със собствените си уста.

– Разбира се, мистър Холмс.

– Ако съм правилно осведомен, ще платите пет хиляди лири стерлинги на оня, който ви каже къде е вашият син?

– Точно така.

– И още хиляда на човека, който ви назове лицето или лицата, които го държат в плен.

– Точно така.

– Във второто условие несъмнено са включени не само похитителите, но и тези, които са се наговорили да го задържат в сегашното му положение?

– Да, да – извика херцогът нетърпеливо. – Ако свършите работата си добре, мистър Шерлок Холмс, не ще имате причина да се оплаквате от моята свидливост. Приятелят ми потри мършавите си ръце с очебийна алчност, която ме учуди, тъй като знаех, че е скромен човек.

– Предполагам, че това на масата е чековата книжка на ваша светлост – каза той. – Ще ви помоля да ми попълните чек за шест хиляди лири стерлинги. Добре ще бъде също да го барирате. Имам текуща сметка в клона на „Кепитъл енд каунтиз банк“ на Оксфорд стрийт.

Като се изправи строго на креслото си, негова светлост изглежда смразявашо моя приятел.

– Шегувате ли се, мистър Холмс? Въпросът едва ли е за шега.

– Ни най-малко, ваша светлост. аз говоря съвсем сериозно.

– Какво искате да кажете тогава?

– Искам да кажа, че съм заслужил наградата. аз зная къде е синът ви и познавам най-малко един от тия, които го задържат.

Рижата брада на херцога се открояваше още по-ярко на смъртно бледото му лице.

– Къде е синът ми? – произнесе той задъхан.

– Той е, или по-право снощи беше в странноприемницата „Бойният петел“, на около две мили от вратите на вашия парк.

Херцогът се отпусна на креслото си.

– А кого обвинявате?

Отговорът на Шерлок Холмс ме смая. Той пристъпи бързо напред и докосна херцога за рамото.

– Обвинявам вас – каза той. – А сега, ваша светлост, ще ви помоля за чека.

Никога няма да забравя изражението на херцога, когато скочи и разпери ръка да се улови за нещо, сякаш се плъзгаше в пропаст. После със свръхчовешко усилие да възвърне самообладанието си на аристократ седна и закри лице с длани. Минаха няколко минути, докато проговори.

– Какво знаете? – запита той най-последно, без да вдига глава.

- Снощи ви видях заедно.
- Известно ли е това на друг освен на приятеля ви?
- Никому не съм говорил.

С треперящи пръсти херцогът взе писалка и отвори чековата си книжка.

– Аз ще удържа на думата си, мистър Холмс. Веднага ще ви напиша чек, колкото и неприятни да ми са сведенията, с които сте се сдобили. Когато предлагам наградата, съвсем не мислех, че събитията ще се развият така. Но предполагам, че вие и вашият приятел сте дискретни хора, нали, мистър Холмс?

– Не ви разбирам, ваша светлост.

– Ще бъда откровен, мистър Холмс. Ако само вие двамата знаете истината, не е нужно тя да получава гласност. Мисля, че сумата, която ви дължа, е дванайсет хиляди лири стерлинги, така ли?

Но Холмс се усмихна и поклати глава.

– Опасявам се, ваша светлост, че работата не може да се уреди така лесно. Някой трябва да отговаря за смъртта на този учител.

– Но Джеймз няма нищо общо с нея. Не бива да го държите отговорен. Тя беше дело на тоя звяр, на този негодник, когото имал нещастие то да използва.

– Според мен, ваша светлост, когато човек се репи на едно престъпление, той носи морална отговорност за всяко друго престъпление, произтекло от него.

– Що се отнася до моралната, мистър Холмс, безспорно вие сте прав. Но не и в очите на закона. Не може да бъде съден човек за убийство, на което не е присъствувал и от което се отвращава и възмущава не по-малко от вас. Щом научи за него, той ми направи пълно признание, толкова беше ужасен и изпълнен с угризения. Без да губи нито час, скъса окончателно с убиеца. Ох, мистър Холмс, вие трябва да го спасите... трябва да го спасите! Моля ви, спасете го!

Неспособен повече да се владее, херцогът крачеше назад-напред из стаята със сгърчено лице, размахвайки из въздуха стиснати пестници. Най-после се оправи и седна отново до писалището си.

– Благодаря ви, че дойдохте тук, преди да говорите другиму – каза той. – Така можем поне да обмислим как да потулим този ужасен скандал.

– Именно – рече Холмс. – Според мен, ваша светлост, това може да стане само при абсолютна и пълна откровеност помежду ни. Готов съм да помогна на ваша светлост според възможностите си; но за тази цел

трябва да зная всички подробности за случая. Доколкото разбрах, думите ви се отнасяха за мистър Джеймс Уайлдър, в смисъл, че той не е убиецът.

– Да, убиецът избяга.

Шерлок Холмс се усмихна хладно.

– На ваша светлост изглежда не са известни способностите ми, иначе нямаше да си въобразите, че е толкова лесно да се отървете от мен. Снощи в единайсет часа по мое донесение в Честърфилд бе арестуван мистър Рубин Хейз. Преди да изляза от училището тази сутрин, получих телеграма от началника на местната полиция.

Херцогът се облегна на креслото си и се вторачи смаяно в моя приятел.

– Вие изглежда имате свръхчовешки способности – каза той. – Значи Рубин Хейз е задържан? Това може само да ме радва, стига да не навреди на съдбата на Джеймс.

– Вашия секретар?

– Не, сър, моя син.

Този път беше ред на Холмс да се учуди.

– Трябва да ви призная, ваша светлост, че това е нещо ново за мен. Ще ви помоля да ми обясните по-добре.

– Няма да крия нищо от вас. Съгласен съм, че в безизходното положение, до което ни докара безумната ревност на Джеймс, за предпочитане е пълната откровеност, колкото и мъчителна да е за мен. Когато бях млад, мистър Холмс, аз обичах с такава страст, на която човек е способен само веднъж в живота. Предложих на любимата си брак, но тя откажа от страх да не би той да навреди на кариерата ми. Ако беше жива, уверявам ви, нямаше да се ожения за никоя друга. Но тя умря и ми остави това единствено дете, което заради нея обичах и се грижех за него. Не можех да призная официално, че съм му баща, но му осигурих най-доброто образование и когато възмъжа, остана при мен. Но ненадейно узна тайната ми и оттогава използва правата и възможностите си да предизвика скандал, който би ме опозорил. Присъствието му е отчасти причина за злополучния край на брака ми. Но най-лошото е, че още отначало намрази дълбоко моя малък син и законен наследник. Може би ще запитате защо при тези обстоятелства продължавах да държа Джеймс под своя покрив. Ще ви отговоря: защото виждах в лицето му неговата майка и заради нея, милата, страдах толкова време. С обноските си той непрекъснато ми напомняше и втъпяваше скъпия ѝ образ. Нямах сили да го изгоня. Но се страхувах да не направя нещо лошо на Артър, тоест

лорд Солтайр, и за да предпазя детето, го пратих в училището на д-р Хъкстейбъл.

Джеймз успял да се свърже с тоя човек, Хейз, понеже ханджията беше един от арендаторите ми, а Джеймз – управител на моите имоти. Този човек е негодник по рождение, ала кой знае защо Джеймз се сприятелил с него. Той винаги е имал влечение към такива типове. Във всеки случай, когато Джеймз решил да отвлече лорд Солтайр, той си осигурил съдействието на този човек. Спомняте си, че тоя последен ден писах на Артър. Но Джеймз отворил писмото и пъкнал бележка, с която молел Артър да се срещне с него в една горичка близо до училището, която наричат Дивия гъстак. Накарал момчето да дойде, като си послужил с името на херцогинята. Вечерта Джеймз пристигнал с велосипед – разказвам ви това според собствените му признания – и казал на Артър, с когото се срещнал в гората, че майка му се е затъжила за него, че го чака в равнината и че ако в полунощ дойде пак в гората, ще намери човек с кон, който ще го заведе при нея. Горкият Артър се хванал в клопката. Дошъл на срещата и заварил този тип Хейз, който водел пони. Артър го яхнал и потеглили. Изглежда – Джеймз разбрал това едва вчера, – някой ги преследвал, Хейз ударил преследвача с тояга и човекът умрял от раните си. Хейз закарал Артър в странноприемницата си „Бойният петел“, където го заключил в една стая на горния етаж и оставил да го пази мисис Хейз, иначе добра жена, но послушна робиня на тоя звяр, мъжа ѝ.

Ето, мистър Холмс, такова беше положението, когато преди два дни ви видях за пръв път. Тогава имах представа за истината не повече от вас. Ще попитате: какво е подтикнало Джеймз да постъпи така? Ще ви отговоря: в омразата му към моя наследник имаше нещо крайно безразсъдно, фанатично. Той е разчитал сам да наследи всичките ми имоти и не можел да се примири със законите в този смисъл, които му пречели. Но имал и по-тънка сметка. Искал е да анулирам завещанието, смятайки, че това зависи от мен. Възнамерявал да се споразумее с мен – да ми върне Артър, ако анулирам завещанието и му припиша имотите си. Много добре е знаел, че никога няма сам да поискам съдействието на полицията. Казвам, че е имал намерение да ми предложи такава сделка, но в действителност това не стана, защото събитията го изпреварили и нямал време да изпълни плановете си.

Всичките му коварни замисли рухнали, щом вие открихте трупа на Хайдегер. Тази новина ужаси Джеймз. Научихме я вчера, когато седяхме заедно в този кабинет. Д-р Хъкстейбъл бе пратил телеграма. Джеймз беше толкова съкрушен и развълнуван, че смътните подозрения, които

изпитвах през всичкото време, изведнъж се превърнаха в увереност, и направо го разобличих. Той направи пълно самопризнание. После ме помоли още три дни да пазя тайна, за да може гнусният му съучастник да спаси жалкия си живот. Отстъпих – както винаги съм отстъпвал – пред молбите му и Джеймз моментално се завтече към „Бойният петел“ да предупреди Хейз и да му помогне да избяга. Не можех да отида там по светло, защото щях да предизвикам сплетни, но щом се мръкна, забързах нататък да видя моя скъп Артър. Намерих го жив и здрав, но неизразимо ужасен от страшното злодеяние, на което е бил очевидец. За да изпълня обещанието си, неохотно се съгласих да го оставя още три дни на грижите на мисис Хейз, защото ако уведомях полицията къде се намира, трябваше непременно да кажа и кой е убиецът, а този убиец не можеше да бъде наказан, без да повлече със себе си и моя нещастен Джеймз. Поискахте откровеност, мистър Холмс, позволете ми сега да поискам от вас същото, след като ви разказах всичко, без да се опитвам да увъртам или да крия нещо. Бъдете и вие на свой ред откровен с мен.

– Ще бъда – отвърна Холмс. – Най-напред, ваша светлост, трябва да ви кажа, че в очите на закона вие сте в много сериозно положение. Укрили сте углавно престъпление и сте съдействували в бягството на убиеца, защото не се съмнявам, че Джеймз Уайлдър е взел пари от ваша светлост, за да помогне на съучастника си да избяга.

Херцогът кимна утвърдително.

– Това е наистина много сериозен въпрос. Но според мен още по-съдително е отношението на ваша светлост към малкия ви син. Оставили сте го три дни в тази бърлога.

– Тържествено ми обещаха...

– Какво струват обещанията на такива хора? Никой не ви гарантира, че няма да го отвлекат отново. За да угодите на престъпния си по-голям син, вие излишно сте изложили вашия невинен по-малък син на неминуема опасност. Това с нищо не може да се оправдае.

Гордият господар на Холдърнес хол не беше свикнал да го мъмрят така в аристократичните му покои. Кръв нахлу във високото му чело, но съвестта го караше да мълчи.

– Ще ви помогна, но само при едно условие: да повикате лакея си и да ми позволите да му дам нужните разпореждания.

Без да пророни дума, херцогът натисна електрическия звънец. Влезе слуга.

– Сигурно ще ви бъде приятно да чуете – каза Холмс, – че вашият млад господар е намерен. Херцогът желае незабавно да замине екипаж

за странноприемницата „Бойният петел“, за да прибере лорд Солтайр... А сега – продължи Холмс, когато зарадваният лакей изчезна, – след като осигурихме бъдещето, бихме могли да си позволим да бъдем по-снизходителни към миналото. Тъй като не съм служебно лице, не смятам за нужно да разгласявам всичко, каквото зная, щом правдата е възтържествувала. Що се отнася до Хейз, не мога нищо да гарантирам. Него го чака бесилка, а аз няма да помръдна пръста си да го спася от нея. Какво ще разкрие, не мога да кажа, но несъмнено ваша светлост е в състояние да го накара да проумее, че е в негов интерес да мълчи. В полицията ще го обвинят, че е отвялкъл момчето с цел да получи откуп. Ако не разберат сами каква е работата, не виждам причина да им внушавам по-широко тълкувание. Но искам да предупредя ваша светлост, че по-нататъшното присъствие на мистър Джеймз Уайлдър във вашия дом може да ви причини само неприятности.

– Съзнавам това, мистър Холмс, и вече се разбрахме да се махне завинаги отук и да отиде да си търси щастието в Австралия.

– В такъв случай, ваша светлост, тъй като сам заявихте, че всички неблагоприятия в брачния ви живот се дължали на неговото присъствие, предлагам, доколкото ви е възможно, да поправите грешката си спрямо херцогинята и да се опитате да възстановите така злополучно прекъснатите предишни отношения.

– И за това съм се погрижил, мистър Холмс. Тази сутрин писах на херцогинята.

– В такъв случай – каза Холмс, като стана, – мисля, че аз и приятелят ми можем да се поздравим за щастливите резултати от краткото ни посещение в Севера. Искам обаче да изясня още един малък въпрос. Този тип Хейз е заковал на конете си подкови, имитиращи следите на крави. От мистър Уайлдър ли е научил тази хитрост?

Херцогът помълча; на лицето му беше изписано силно учудване. После отвори вратата и ни покани в една голяма стая, подредена като музей. Заведе ни до стъклената витрина в ъгъла и ни посочи надписа.

„Тези подкови – гласеше той – са намерени при разкопките в крепостния ров на Холдърнес хол. Те са предназначени за коне, но отдолу са изковани във формата на раздвоено копито, за да заблуждават преследвачите. Изглежда, че са принадлежали на някой от владетелите на Холдърнес хол през средните векове, който се е занимавал с разбойничество.“

Холмс отвори витрината и като наслюнчи пръста си, прокара го по една от подковите. По кожата му остана тънък слой отскорошна тиня.

- Благодаря ви – каза той и пак намести стъклото.
- Това е второто интересно нещо, което виждам на Север.
- А кое е първото?

Холмс сгъна чека и го сложи внимателно в бележника си.

– Аз съм беден човек – каза той, като потупа нежно бележника и го пхна колкото се може по-дълбоко във вътрешния си джоб.

КРАЙ

© 1980 Борис Миндов, превод от английски

Arthur Conan Doyle
The Adventure of the Priory School, 1903

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация
ЗАПЛИТЕНАТА СЛЕДА
Новели

Подбор и превод: Борис Миндов, 1980
Художник Лиляна Ангелова
Редактор Огняна Иванова
Художествен редактор Светлана Йосифова
Технически редактор Методи Андреев
Коректор Албена Николаева

Индекс № 11 95376 25531/6136–3–86
Второ издание. Издателски номер 706. Дадена за набор 5.II.1986 г. Подписана за печат
20.IX.1986 г. Излязла от печат 25.XII.1986 г. Формат 1/32/70/100. Печатни коли 21.
Издателски коли 13,61. Усл. изд. коли 12,95. Цена 1 лев.

Издателство „Отечество“, София, 1986
Държавна печатница „Георги Димитров“ София, 1986
с/о Jusautor, Sofia

Arthur Conan Doyle – The Return of Sherlock Holmes
Doubleday & Company, London, 1930

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7307>]